

Utrikesutskottets betänkande

1988/89:UU17

Vissa anslag m.m. inom utrikesdepartementets område

1988/89
UU17

I betänkandet behandlas regeringens framställning i proposition 1988/89:100, bil. 5, avseende anslagsbehov m.m. under littera A (Utrikesdepartementet m.m.), anslagen B 1–B 5 och B 8 under littera B (Bidrag till vissa internationella organisationer), littera D (Information om Sverige i utlandet), anslagen E 4–E 7 under littera E (Utrikeshandel och exportfrämjande) samt littera F (Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.) jämte de motioner som väckts i anslutning till dessa delar av propositionen.

TREDJE HUVUDTITELN

Propositionen

Regeringen framlägger i bilaga 5 (utrikesdepartementet) följande förslag under littera A, B, D, E och F:

A. Utrikesdepartementet m.m.

att riksdagen

1. till Utrikesförvaltningen för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 044 435 000 kr.,
2. till Utlandstjänstemännens representation för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 16 647 000 kr.,
3. till Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 17 311 000 kr.,
4. till Kursdifferenser för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,
5. till Olönade konsulter för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 11 620 000 kr.,
6. till Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 38 885 000 kr.,
7. till Nordiskt samarbete för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 588 000 kr.,

8. till Vissa nämnder m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 630 000 kr., 1988/89:UU17
9. till Utredningar m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 260 000 kr.,
10. till Officiella besök m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 8 743 000 kr.,
11. till Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 740 000 kr.,

B. Bidrag till vissa internationella organisationer

att riksdagen

1. till Förenta nationerna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 140 963 000 kr.,
2. till Nordiska ministerrådet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 220 000 000 kr.,
3. till Europarådet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 349 000 kr.,
4. till Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 16 000 000 kr.,
5. till Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 000 000 kr.,
6. till Övriga internationella organisationer m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 543 000 kr.,

D. Information om Sverige i utlandet m.m.

1. till Svenska institutet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 54 551 000 kr.,
2. till Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 42 491 000 kr.,
3. till Övrig information om Sverige i utlandet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 14 904 000 kr.,
4. till Utrikespolitiska Institutet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 4 851 000 kr.,

E. Utrikeshandel och exportfrämjande (E 4 – E 7)

1. till Krigsmaterielinspektionen för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,
2. till Interamerikanska Utvecklingsbanken för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 500 000 kr.,

3. till Importkontoret för u-landsprodukter för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 17 665 000 kr., 1988/89:UU17

4. bemyndigar regeringen att medge att utfästelser om stöd till marknadsföring får lämnas till ett belopp på högst 4 000 000 kr.,

5. till Stiftelsen Östekonomiska Institutet för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 2 000 000 kr.,

F. Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.

1. till Utredningar inom det nedrustnings- och säkerhetspolitiska området för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 4 435 000 kr.,

2. till Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK) för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 432 000 kr.,

3. till Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

4. till Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 17 070 000 kr.,

5. till Forskningsverksamhet för rustningsbegränsning och nedrustning för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 13 498 000 kr.,

6. till Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska Institutet för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 175 000 kr.,

Motioner

1988/89:U201 av Barbro Westerholm och Charlotte Branting (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för ökad rekrytering av kvinnor till toppbefattningar och expertgrupper inom FN och om upprättande av en handlingsplan för detta arbete.

1988/89:U301 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen till Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) för budgetåret 1989/90 anslår 3 062 000 kronor utöver vad regeringen har föreslagit eller således 20 132 000 kronor.

1988/89:U302 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en svensk kulturattaché eller kulturråd i Wien med flera centraleuropeiska huvudstäder.

1988/89:U303 av Håkan Hansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att bibehålla generalkonsulatet i Minneapolis.

1988/89:U304 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att anslaget till Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. Utrikesdepartementet, F 3, för

budgetåret 1989/90 och i framtiden fastställs till 1 promille av den årliga försvarsbudgeten, 1988/89:UU17

2. att riksdagen till Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. för budgetåret 1989/90 anslår 6 000 000 kronor utöver vad regeringen föreslagit eller således totalt 31 000 000 kronor.

1988/89:U305 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad rekrytering av kvinnor till toppbefattningar inom FN.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A804.

1988/89:U306 av Ingemar Eliasson och Karin Söder (fp,c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bibehållande av generalkonsulatet i Minneapolis.

1988/89:U307 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör utträda ur Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB).

1988/89:U308 av Berndt Ekholm m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade anslag till Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändamålsriktningen av anslaget.

1988/89:U309 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ett förslag om generella bidrag till fredsorganisationerna, i enlighet med motionen.

1988/89:U310 av Per Gahrton (mp) vari yrkas

1. att riksdagen med ändring av regeringens förslag i prop. 1988/89:100, bil. 5, F 3. Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. anvisar 29 217 000 kronor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att respektive organisation för budgetåret skall beviljas det anslag som sökts,

3. att riksdagen hos regeringen inför kommande budgetår begär en utförligare redovisning för skälen till föreslagna bidrag till resp. organisation.

1988/89:U311 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på prop. 1988/89:100, bil. 5, punkt B 5 till EFTA budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 16 000 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samtliga riksdagspartier bör vara företrädare i EFTA-delegationen,

1988/89:U312 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen, med avslag på prop. 1988/89:100, E 5, till Interamerikanska utvecklingsbanken anvisar 0 kr.,

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N325.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige snarast bör lämna IDB.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N325.

1988/89:U313 av Inger Schörling och Ragnhild Pohanka (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående organisation av flyktinguppföljning.

1988/89:U314 av Margareta Winberg m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenska generalkonsulatet bör förstärkas (i Jerusalem),

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en avlönad generalkonsul snarast bör utses (i Jerusalem).

1988/89:U315 av Margareta Fogelberg (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att statsbidraget till Bernadottemuseets i Pau verksamhet skall utbetalas till museets svenska vänförening.

1988/89:U316 av Birgitta Rydle (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att främja inrättande av svenskundervisning på högskolenivå i länder som saknar sådan och som har stor återinvandring från Sverige.

1988/89:U317 av tredje vice talman Bertil Fiskesjö och Ingela Mårtensson (c,fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av anslag till föreningen Sveriges Världsfederalister.

1988/89:U318 av Håkan Holmberg och Jan-Erik Wikström (c,fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en kunskapsbank vid Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet med inriktning på forskning och information om militär omställning.

1988/89:U319 av Paul Cizuk m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alternativ verksamhet till militär industri nu bör främjas,

2. att riksdagen för budgetåret 1989/90 anslår 1 400 000 kr. för inrättande av en kunskapsbank för försvarsindustriell omställning.

1988/89:U320 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att till anslaget F 3.Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor,

2. att riksdagen beslutar att till anslaget D 4.Utrikespolitiska institutet anvisa ett reservationsanslag av 5 258 000 kronor,

3. att riksdagen beslutar att till anslaget F 6.Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska institutet anvisa ett reservationsanslag av 2 768 000 kronor,

4. att riksdagen beslutar att till nytt anslag anvisa 10 milj. kr. för stipendier och kulturellt utbyte i enlighet med vad som i motionen anförts,

5. att riksdagen beslutar att 5 milj.kr. av besparingen under anslaget F 3

överförs till utbildningsdepartementets huvudtitel för att finansiera det föreslagna nyinrättade anslaget rörande informations- och stipendieverksamhet,

1988/89:UU17

6. att riksdagen avslår regeringens förslag att till anslaget B 1.Förenta nationerna anvisa 563 000 kronor till stöd för det arbete som utförs av enskilda organisationer m.fl.,

7. att riksdagen beslutar att till anslaget B 1.Förenta nationerna för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 140 400 000 kronor.

1988/89:U403 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för att riksdagen inbjuder ledamöter till en nordisk kommission för utvärdering av det övergripande samhällsansvaret i samband med de svenska vapensmugglingsaffärerna enligt de i motionen anförda principerna,

2. att riksdagen beslutar anslå 5 000 000 kr. ur anslaget F 3.Information studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. till ovanstående kommission,

1988/89:U407 av Birgitta Hambræus och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar inrätta en internationell kunskapsbank för frågor vid omställning från militär till civil verksamhet, i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att 1,5 milj.kr. för budgetåret 1989/90 anvisas till en internationell kunskapsbank ur posten F 3.Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.

1988/89:U409 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen för att möjliggöra i motionen angiven förstärkning av programdelen Europeisk säkerhet under anslaget F 5 för budgetåret 1989/90 anslår 15 498 000 kronor,

10. att riksdagen under anslaget F 3 för budgetåret 1989/90 anslår 15 000 000 kronor,

11. att riksdagen under anslaget D 4.Utrikespolitiska institutet för budgetåret 1989/90 anslår 5 258 000 kronor,

12. att riksdagen under anslaget F 6.Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska institutet för budgetåret 1989/90 anslår 2 768 000 kronor.

1988/89:U411 av Gudrun Schyman och Bertil Måbrink (båda vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en kunskapsbank för omställningsfrågor inrättas,

2. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen i kompletteringspropositionen återkommer med förslag på en avgift för finansiering i enlighet med motionens förslag.

1988/89:U527 av Görel Bohlin (m) vari yrkas

1.att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att UD bör inventera inom FN-familjen sådana organ/institutioner som är på väg att upprättas/alternativt flyttas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att på basis av denna inventering Sveriges FN-ambassadör bör bemyndigas att verka för att något eller några av dessa organ/institutioner förläggs till Sverige.

1988/89:U528 av Per Gahrton m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär tillsättande av en parlamentarisk kommitté för utarbetande av övergripande riktlinjer för en aktiv svensk global ansvarspolitik.

1988/89:U532 av Margaretha af Ugglas m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 anslå ett reservationsanslag av 10 miljoner kronor för stipendier och kulturellt utbyte.

1988/89:U557 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär att regeringen förordnar en svensk miljöattaché i Polen,

1988/89:K614 av Berndt Ekholm (s) och Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statligt stöd till kommunal medverkan i fredsarbete av folkrörelsekaraktär.

1988/89:Kr309 av Margaretha af Ugglas m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riksradios utlandsprogram.

1988/89:N310 av Berndt Ekholm m.fl (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en kunskapsbank om försvarsindustriell omställning från militär till civil produktion i olika länder.

A. Utrikesdepartementet m.m.

Propositionen (s.16–24)

Utrikesförvaltningen kommer under 1990-talet att vara mer konkurrensutsatt än tidigare. Svårigheterna att rekrytera kompetent personal som är beredd att under långa perioder vara stationerad utomlands kommer att öka. Ett nära samband med detta fenomen har familjesociala och jämställdhetsproblem, som t. ex. frågan om två makars lika möjligheter att förverkliga sig själva inom sina olika yrkesbanor. En mera flexibel flyttningpolitik, växeltjänstgöring och bättre ekonomiska fördelar kan vara några av de instrument som med sannolikhet måste utnyttjas.

Skall det vara möjligt att arbeta inom en given resursram är det också nödvändigt att överväga hur Sverige skall vara representerat i andra stater. Utlandsmyndigheter med alltför få anställda medför en uttunning intill meningslöshet och svårigheter att möta nya behov.

Utrikesförvaltningen skall, liksom övrig statlig förvaltning genom effektivisering och rationalisering begränsa sina anslag. För utrikesförvaltningen har fastlagts ett sparmål, som innebär en minskning av anslagen med 42,5 milj.kr. (i 1986/87 års prisläge) för treårsperioden 1987/88 – 1989/90. Med hänsyn härtill fortsätter översynen av utrikesförvaltningens verksamhet, och det kommer att bli nödvändigt att lägga ned vissa ambassader och lönade konsulat, vilka då kommer att ersättas med honorära konsulat.

Under år 1988 har inga utlandsmyndigheter inrättats eller lagts ned. Som närmare redovisas i propositionen avser regeringen ersätta den lönade generalkonsulstjänsten i Minneapolis med en honorär generalkonsul. På

motsvarande sätt planeras att generalkonsulatet i Rio de Janeiro skall ersättas av ett honorärt konsulat. Vidare avser regeringen upprätta ett lönat generalkonsulat i Toronto, Canada, och återinrätta ett lönat generalkonsulat i Milano.

Som ett led i regeringskansliets verksamhetsplanering tillkallades en särskild utredare för att lämna förslag om utrikesförvaltningens inriktning och organisation. Utredningen har arbetat under hela år 1988 och lämnade fram sina förslag i januari 1989.

Utskottet

Utskottet har tagit del av regeringens redogörelse för den planerade användningen av utrikesförvaltningens resurser. Genom särskilda föredragningar av företrädare för utrikesdepartementet har kompletterande information inhämtats.

I förra årets budgetbetänkande (UU 1987/88:19) förutsåg utskottet att ökande krav skulle komma att ställas på utrikesförvaltningen under perioden framöver. Det konstaterades då att det fanns ett ökat behov av att följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde samtidigt som det kunde förutses att nedrustningsförhandlingarna parallellt härmed skulle gå in i ett intensivare skede. Vidare underströk utskottet att Sveriges medverkan i det västeuropeiska ekonomiska samarbetet skulle komma att bli ett av de främsta prioriteringsområdena framöver. I betänkandet nämndes också det internationella miljösamarbetet som exempel på ett område som tar alltmer resurser i anspråk.

Utskottet gör i dag samma bedömning av utvecklingen.

Den fortsatta avspänningen har lett till att förutsättningarna för en fredlig lösning av flera internationella konflikter har ökat. Det är glädjande att den svenska utrikesförvaltningen under det gångna året kunnat medverka aktivt i fredssträvandena.

Det är också en svensk ambition att med utvecklingssamarbete av olika slag delta i återuppbyggnaden av tidigare krigs- och krisdrabbade länder. Den ökande fattigdomen i många svårt skuldtungda afrikanska länder kräver internationellt samordade insatser.

Den här beskrivna utvecklingen gör att kraven på utrikesförvaltningen ute och hemma inte kommer att minska. Sedan den nu slutförda utredningen av utrikesförvaltningens inriktning och organisation (SOU 1988:58) remissbehandlats kommer regeringen att ta ställning till de olika förslag som framförs i den. Utskottet har därför ingen anledning att nu göra någon närmare bedömning av utrikesförvaltningens kommande uppgifter. Det finns emellertid orsak att erinra om vad riksdagen tidigare uttalat, nämligen att omfattningen av de indragningar som kan göras i utrikesförvaltningens verksamhet nog måste vägas mot de överordnade nationella intressen som kan komma att påverkas (UU 1987/88:19).

Utrikesförvaltningen har under senare år i likhet med andra delar av statsförvaltningen tvingats till en hård rationalisering och i många fall nedskärningar av verksamheten, konstaterade utskottet i ovannämnda betänkande. Det får självfallet inte uteslutas att vissa verksamheter även

framdeles måste skäras ned eller helt bortfalla och andra tillkomma, men det bör enligt utskottets mening i första hand ske som led i en anpassning av utrikesförvaltningen till nya och föränderliga uppgifter, inte som en följd av fortsatta besparingskrav.

En effektivt fungerande utrikesförvaltning kräver tillräckliga personalresurser och – inte minst – att utrikesförvaltningen kan erbjuda sådana anställningsvillkor att personalen stannar kvar.

En särskild svårighet ligger i den s.k. medföljandeproblematiken, vilken utskottet tidigare behandlat. Enligt utskottets mening måste utrikesförvaltningen ges möjlighet att sörja för att dess anställda och medföljande makar får acceptabla ekonomiska villkor, utomlands och hemma. Detta kan ske på olika sätt; i första hand genom förbättrade möjligheter till yrkesarbete för den medföljande eller genom ekonomisk kompensation för utebliven inkomst.

Därtill kommer att den medföljandes, dvs. i de flesta fall hustruns, roll hittills har undervärderats. Både genom eget yrkesarbete och genom stödfunktion till den utsände spelar den medföljande en viktig roll för utrikesförvaltningen.

I propositionen nämns att regeringen har för avsikt att ersätta den lönade generalkonsuln i Minneapolis med en honorär generalkonsul. Detta har föranlett två motioner: U303 (c) och U306 (fp, c). I båda motionerna erinras om att staten Minnesota med sin huvudstad Minneapolis är svenskstaten framför andra i USA. Därmed har denna delstat stor betydelse som utgångspunkt för marknadsföring i USA av Sverige och svenska produkter. Av detta skäl bör regeringen enligt motionärerna ompröva sitt beslut och behålla generalkonsulatet i Minneapolis som svensk lönad myndighet.

Utskottet har förståelse för motionärernas invändningar mot denna indragning. Den sker emellertid av besparingsskäl och efter noggrann avvägning mot andra angelägna uppgifter för utrikesförvaltningen. Ett bibehållande av en utsänd tjänsteman som chef för generalkonsulatet i Minneapolis skulle behöva kompenseras av en motsvarande besparing på någon annan utgiftspost. Utskottet har därtill anledning att räkna med att den framtida svenska representationen i Minneapolis, under ledning av en honorär generalkonsul, även fortsättningsvis i hög grad kommer att kunna fylla funktionen som svensk stödje punkt i USA:s svenskbygder.

Motionerna U303 (c) och U306 (fp, c) avstyrks därför.

I motion U314 (s) föreslås att svenska konsulatet i Jerusalem bör förstärkas på så sätt att chefsposten besätts av en utsänd svensk generalkonsul – och inte som nu en honorär generalkonsul – och ytterligare medarbetare tillförs bl.a. för bevakning av situationen för mänskliga rättigheter på de ockuperade områdena.

Systemet med honorära generalkonsulat och konsulat – ibland förstärkta med en utsänd tjänsteman – används med goda resultat på många håll. Bruket har av besparingsskäl under senare år ökat.

Utskottet delar samtidigt såväl propositionens som motionärens bedömning att det finns behov av en förstärkning av bevakningen av denna del av

världen. Utskottet överlämnar emellertid åt regeringen att avgöra på vilket sätt det bäst kan ske.

Yrkande 1 i motion U314 får därmed anses besvarat medan yrkande 2 avstyrks.

I motion U302 (m) föreslås att en kulturattaché utses för bevakning av kulturförbindelserna med de centraleuropeiska länderna med placering i Wien och i motion U557, yrkande 6, att en miljöattaché skall placeras i Polen.

Bevakningen av det kulturella skeendet i Central- och Östeuropa har uppenbarligen fått ökad betydelse genom den senaste tidens utveckling. En motsvarande bedömning kan göras på miljöområdet. Utskottet överlämnar emellertid åt regeringen att avgöra hur den vill disponera redan knappa resurser för denna bevakning. Riksdagen kommer att i annat sammanhang behandla miljösamarbete och kulturellt samarbete i Europa.

Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motionerna U302 och U557, yrkande 6.

I motion U313 (mp) föreslås att Sverige innan flyktingar utvisas skall skaffa skriftliga garantier för flyktingens säkerhet från det mottagande landets regering. Svenska ambassaden på platsen bör ställa flyktingen under svenskt beskydd och hålla regelbunden kontakt med flyktingen under några år.

Enligt utskottets mening är detta förslag inte möjligt att förverkliga. De flyktingar som återvänder till sina hemländer har inte svenskt medborgarskap och därmed saknas folkrättsliga möjligheter för Sverige att hävda några skydds rättigheter mot dem. Utskottet vill därtill erinra om att en grund för svensk flyktingpolitik är att ingen skall utvisas som kan befaras bli utsatt för förföljelse i sitt hemland.

Motion U313 (mp) avstyrks med hänvisning till det anförda.

En annan sak är att det ingår i de svenska ambassadernas arbetsuppgifter att allsidigt följa utvecklingen i fråga om mänskliga rättigheter i anställningslandet. Som ett led i denna bevakning bör ambassaderna enligt utskottets mening också följa situationen för återvändande flyktingar. De iakttagelser som därvid görs bör bl.a. vara av intresse för de myndigheter i Sverige som har att ta ställning i asylärenden.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också motion U528 (mp) vari föreslås att regeringen skall tillsätta en parlamentarisk kommitté för utarbetande av övergripande riktlinjer för en aktiv svensk global ansvarspolitik.

Motionärerna tar som utgångspunkt den redogörelse som inleder fram-

ställningen i utrikesdepartementets del av budgetpropositionen och anser att regeringens inställning i ett antal internationella frågor inte framkommer av redogörelsen. Det borde av redogörelsen i propositionen ha framgått var Sverige står i förhållande till stormakterna och till de små staterna. Motionärerna efterlyser också regeringens inställning i fredsfrågorna och i frågan om mänskliga rättigheter.

Utskottet vill med anledning av denna motion först anföra att redogörelsen i budgetpropositionen självfallet inte är att betrakta som någon fullständig beskrivning av svensk utrikespolitik och svenska ståndpunkter i internationella frågor.

Sveriges utrikespolitik är en enhet bestående av flera delar. Däri ingår biståndspolitik och handelspolitik, nedrustningspolitik och arbetet för mänskliga rättigheter. Utrikespolitiken är i sin tur en del av vår säkerhetspolitik, i vilken försvarspolitiken kan sägas vara den andra dimensionen. Grunden för vår säkerhetspolitik är neutralitetspolitiken. Genom den definieras bl. a. den svenska hållningen i de frågor som rör våra säkerhetspolitiska intressen och därmed i stora delar vårt förhållande till maktblocken.

I en värld i förändring kan svensk utrikespolitik inte förbli statisk. Delar av den ses över regelbundet. Det svenska utvecklingssamarbetet utreddes grundligt av en parlamentarisk kommission under åren 1973–1978. Biståndet har sedermera setts över i flera av sina delar. Det har vid dessa tillfällen gällt att besluta hur de resurser vi velat avsätta för biståndsändamål bäst skulle användas. På samma sätt har delar av handelspolitiken utretts. För närvarande pågår en brett upplagd översyn av våra relationer till EG, som är vår främste handelspartner.

Säkerhetspolitiken och användningen av totalförsvarets resurser utreds av en parlamentariskt sammansatt försvarskommitté inför varje femårigt försvarsbeslut.

Dessa utredningar har gjorts på de områden av vår utrikespolitik som vi i stor utsträckning själva rör över. Trots det har det inte rört sig om i verklig mening förutsättningslösa översyner. Utrikespolitiken är i alla sina delar en produkt av erfarenheter ur vårt folks historia, av vår geografiska belägenhet, av nationens politiska och ekonomiska intressen, av politiska partiers och framstående ledares idéer, av vår önskan att samarbeta med andra länder – kort sagt att vi ofrånkomligen är och även önskar vara del av ett internationellt sammanhang.

Utrikespolitiken formuleras utåt vid olika tillfällen och på olika sätt; genom regeringens deklARATIONER och uttalanden, genom riksdagens beslut, genom ställningstaganden i FN, Europarådet, OECD, EFTA m. fl. organ, genom våra reaktioner på händelser i andra länder. Gemensamt för de flesta utrikespolitiska beslut är att de inte kan fattas i avskildhet från världen i övrigt.

Utrikespolitik kan tyckas bli till genom uttalanden och utredningar, men lika ofta är formuleringarna en kodifiering av vad som redan gäller och som vuxit fram under lång tid. Det gäller även formuleringen ”alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig” som sammanfattar en redan tidigare bedriven svensk politik.

Kontinuitet, öppenhet, strävan efter nationell enighet, solidaritet med andra folk, en aktiv fredspolitik, omsorg om folkrätten, om demokratin och

om de små nationernas rättigheter är några kännemärken för svensk utrikespolitik, men på samma sätt som i andra länder spelar det nationella egenintresset självfallet en överordnad roll för utrikespolitikens utformning.

Utrikespolitiken i sin helhet fastställs således inte vid något givet tillfälle. Det gör den inte i något land. Det går enligt utskottets mening inte att utreda sig fram till vilken utrikespolitik vi skall ha. Det går möjligen att utreda vilken utrikespolitik vi haft och räkna med att vi under oförändrade förutsättningar i kontinuitetens tecken skall föra ungefär samma politik i fortsättningen.

Med det anförda avstyrker utskottet förslaget i motion U528 (mp) om en parlamentarisk utredning om utrikespolitiken.

B. Bidrag till vissa internationella organisationer

Propositionen (s.29 – 33)

Sveriges ordinarie bidrag till FNs reguljära budget (anslaget B 1) för kalenderåret 1989 beräknas till 54,8 milj. kr. Däri ingår inte kostnaderna för FNs fredsbevarande operationer. För vaktstyrkan i Mellersta Östern (UNDOF) beräknas Sveriges andel uppgå till ca 2,7 milj.kr. under vardera kalenderåren 1989 och 1990 och för fredsstyrkan i södra Libanon (UNIFIL) uppgår motsvarande belopp till ca 11,1 milj.kr.

Den fredsbevarande styrkan på Cypern (UNFICYP) finansieras med frivilliga medel. För nästkommande budgetår räknar Sverige med ett oförändrat bidrag på 2,8 milj.kr., vilket kommer att avräknas mot Sveriges utestående krav på FN för vårt deltagande i UNFICYP.

Vidare föreslås att anslaget skall finansiera Sveriges andel av kostnaderna för den planerade fredskåren i Namibia (UNTAG). Det svenska bidraget det första året beräknas uppgå till ca 49,8 milj.kr.

Regeringen föreslår vidare att under anslaget skall upptas kostnaderna för observatörsstyrkan i Iran-Irak (UNIIMOG) vilka beräknas uppgå till 7,5 milj.kr. samt ett belopp på 11,7 milj.kr. för fredsbevarande styrkor eller observatörer som kan komma att bli aktuella i andra konfliktområden under den närmaste framtiden.

Inom anslaget har också avsatts 563 000 kr. till stöd för det allmänna FN-arbete som bedrivs av enskilda organisationer, läroanstalter m.m.

Under samma avsnitt i propositionen upptas anslagen för Sveriges medlemskap i Nordiska Ministerrådet (B 2), Europarådet (B 3), EFTA (B 5) samt ett anslag Övriga internationella organisationer (B 8) som bl.a. finansierar delar av Sveriges medverkan i det västeuropeiska forskningssamarbetet. (Anslagen B 6 och B 7 behandlas av näringsutskottet.)

Utskottet

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag avseende anslagen B 2, B 3 och B 8.

I motion U320 (m) föreslås att det belopp på 563 000 kr. som upptas under anslaget B 1 för stöd till det FN-arbete som bedrivs av enskilda organisationer m.fl. i Sverige inte beviljas med motiveringen att dessa organisationers behov

bör kunna tillfredsställas genom de bidrag samma organisationer får från andra anslagsposter.

1988/89:UU17

Utskottet gör bedömningen att den verksamhet som det nämnda beloppet avser att finansiera är angelägen och att den inte lämpligen kan finansieras från andra anslagsposter.

Yrkandena 6 och 7 i motion U320 (m) avstyrks därför.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår inom utrikesdepartementet strävanden att så långt det är möjligt sammanföra bidragsgivning av detta slag till ett eller ett fåtal anslag, vilket bör öka överskådligheten.

I detta sammanhang behandlas också ytterligare tre motioner som har samband med FN.

I motion U201 (fp) och i motion U305 (fp) föreslås att regeringen skall verka för ökad rekrytering av kvinnor till toppbefattningar och expertgrupper inom FN och att en handlingsplan för detta ändamål skall upprättas.

Som nämns i motionen finns det redan ett antal internationellt antagna dokument som syftar till att öka jämställdheten mellan män och kvinnor, varin ingår att kvinnor skall ha lika möjligheter att nå högre befattningar. Till dessa dokument hör handlingsprogrammet från kvinnokonferensen i Nairobi. Avsikten är att FNs medlemsländer till FNs kvinnokommissions nästa möte skall avlägga rapport om hur de uppfyllt målen i Nairoidokumentet. Sverige verkar för sin del i enlighet med riktlinjerna i dessa. Genom åren har en rad svenska kvinnor innehaft ledande befattningar i FN-organ. Utskottet delar motionärernas uppfattning att alla länder borde kunna göra mer i detta avseende. Vad som saknas är enligt utskottets mening inte ytterligare handlingsplaner utan i första hand en bestämd vilja från medlemsregeringarnas sida att föreslå kvinnliga kandidater till högre poster i de internationella organisationerna. Det är också angeläget att ledningen för organisationerna, däribland de nationella representanterna i styrelserna, vinnlägger sig om att få fram kvinnliga sökande även till högre befattningar. Utskottet instämmer således helt i syftet med motionen men finner det inte meningsfullt att föreslå att ytterligare ett internationellt dokument utarbetas.

Motionerna U201 (fp) och U305 (fp) får därmed anses besvarade.

I motion U527 (m) föreslås att regeringen tar reda på vilka FN-organ som håller på att flyttas eller upprättas och att Sverige försöker få något eller några av dessa organ till Sverige.

Från tid till annan har det framförts krav på att minska koncentrationen av FN-organ till New York och vissa europeiska huvudstäder och flytta dem ut till andra medlemsländer. Så har exempelvis u-länderna med skäl kunnat göra gällande att några av de organ som sysslar med utvecklingsfrågor bör ligga i en u-landsmiljö. Det har emellertid visat sig svårt att få någon förändring till stånd. En rad praktiska och ibland politiska skäl har åberopats för den placering FN-organen nu har. Sverige, som för närvarande endast har två FN-institutioner (sjöfartsuniversitetet i Malmö och UNHCRs kontor i Stockholm), skulle inte vara främmande för tanken att hysa ytterligare FN-organ om förslag härom väcks, men har hittills inte aktivt verkat för att

locka internationella organisationer till Sverige. Till bilden hör också att FNs finansiella situation är sådan att nya organ inte ofta upprättas. Det föreligger såvitt utskottet sig har bekant heller inga planer på att flytta något av de befintliga organen.

1988/89:UU17

Utskottet avstyrker därför förslaget i motion U527 (m) att nu särskilt driva denna fråga.

Det hindrar inte att Sverige naturligtvis i framtiden bör visa positivt intresse av att få FN-organ till vårt land.

I motion U311 (mp) föreslås att anslaget för EFTA-samarbetet (B 5) bör förbli detsamma som innevarande år, dvs. 16 milj.kr. Motionärerna motsätter sig den av regeringen föreslagna höjningen med 5 milj.kr. vilken motiveras med EFTA-sekretariatets betydelse för samarbetet med EG. I samma motion anförs att samtliga partier bör vara företrädare i EFTA-delegationen, således även miljöpartiet.

Utskottet är av uppfattningen att samordningen av EFTA-ländernas förbindelser med EG är EFTA-sekretariatets viktigaste arbetsuppgift under de närmaste åren. Utskottet anser därför att den av regeringen föreslagna höjningen av de medel som är avsedda för EFTA är särskilt väl motiverad.

Yrkande 1 i motion U311 avstyrks därför.

Riksdagens EFTA-delegation har enligt den överenskommelse som nu gäller mellan EFTA-länderna 5 ordinarie ledamöter och 5 suppleanter. I en grupp av denna storlek kan enligt i Sveriges riksdag gällande proportionalitetsregler inte alla partier bli representerade. Utskottet anser emellertid att den svenska EFTA-delegationen bör utvidgas så att alla riksdagspartier får möjlighet att delta i EFTAs parlamentarikersamarbete.

Med hänvisning härtill besvaras yrkande 2 i motion U311 (mp).

D. Information om Sverige i utlandet

Propositionen (s. 148–153)

Anslagen under detta avsnitt finansierar informationen om Sverige i utlandet.

Svenska institutet bidrar till informationen om det svenska samhället genom publikationer, filmer, utställningar, seminarier, personutbyte, kurser, konferenser, bidrag till undervisning i svenska vid utländska läroanstalter m.m. Regeringen beräknar anslaget för nästa budgetår till 54 551 000 kr.

För Riksradios programverksamhet för utlandet föreslås ett anslag på 42 491 000 kr. och för Övrig information om Sverige i utlandet 14 904 000 kr. Det sistnämnda anslaget finansierar bl.a. visst tidskriftsstöd och delar av det

Utskottet

I motion U316 (m) föreslås att regeringen skall främja svenskundervisning vid universitetet i sådana länder till vilka betydande återflyttning av flyktingar från Sverige sker. Syftet är att ta till vara de kontakter som förekomsten av svensktalande personer i dessa länder innebär.

Stöd till svenskundervisning i utlandet handhas av Svenska institutet, som innevarande budgetår disponerar ca 2,4 milj.kr. för ändamålet. Därav används ca hälften för ekonomiskt stöd till svensklektorer utomlands och återstoden till kurser i Sverige för studerande och lärare i svenska och till läromedelsstöd. Det finns för närvarande högskoleundervisning i svenska i ett 30-tal länder. Kurserna är ett inslag i den ordinarie verksamheten vid dessa högskolor och finansieras på samma sätt som annan undervisning.

De svenska lektorerna (sammantaget ca 80) är inte anställda av Sverige utan av verksamhetslandets undervisningsväsen. De avlönas således inte av Sverige, men ett visst stöd till resor, expenser och kursmaterial kan utgå från Svenska institutet, som ibland också medverkar vid tjänstetillsättningar. Storleken av stödet varierar betydligt beroende på lokala förutsättningar. Direkt lönebidrag utgår bara i något enstaka fall. Lektorerna har inte rätt till tjänstledighet från sin svenska tjänst och inte samma pensionsförmåner som svenska lärare. Den i maj 1988 avgivna utredningen om Sverigeinformation och kultursamarbete (SOU 1988:9) föreslår ingen avgörande förändring i fråga om stödet till svenskundervisningen utomlands.

Motionärerna torde i första hand syfta på länder i Latinamerika. Enligt vad utskottet inhämtat finns det svenskundervisning på högskolenivå i Uruguay och Mexico men hittills inte i andra latinamerikanska länder. Svenska institutet har inte möjlighet att finansiera några lektorat och tar bl.a. därför inte initiativ till inrättande av dem. Om landets eget undervisningsväsende beslutar inrätta lärartjänster i svenska språket har Institutet möjlighet att ge visst stöd av ovan nämnt slag.

Utskottet anser att det bl.a. av budgetskäl inte finns möjlighet att föreslå någon väsentlig ändring av gällande ordning och avstyrker därför motion U316 (m).

Utskottet behandlar i detta sammanhang också yrkande 8 i motion U532 (m) och yrkande 4 i motion U320 (m) i vilka det föreslås att 10 milj.kr. skall anvisas för stipendier och kulturellt utbyte med de baltiska länderna.

Under anslagsposten D 1 (Svenska institutet) och under Utbildningsdepartementets huvudtitel finns vissa medel avsatta bl.a. för kulturellt samarbete med de baltiska delrepublikerna. Som framgår på annan plats i detta betänkande kommer därtill medel från anslaget F 3 att tillfälligt utnyttjas för folkrörelseanknutet kulturellt samarbete med vissa Östersjöländer.

Yrkande 4 i motion U320 (m) och yrkande 8 i motion U532 (m) avstyrks därför.

Utskottet avser för övrigt att senare under detta riksmöte behandla ett antal motioner om utveckling av närmare förbindelser med de baltiska republikerna.

I motion Kr309 (m) föreslås att regeringen genom omprioriteringar inom anslaget D 2 skall göra det möjligt för Sveriges utlandsradio att bedriva permanenta sändningar på de tre baltiska språken i samma omfattning som på andra språk.

Utskottet konstaterar med anledning härav att det för närvarande pågår försökssändningar på estniska. Det följer emellertid av radiolagen att programföretagen ensamma avgör vad som skall förekomma i företagens sändningar.

I konsekvens härmed avstyrker utskottet motion Kr309.

Anslaget för Övrig information om Sverige i utlandet (D 3) används för ambassadernas Sverige-information, för visst forskningssamarbete bedrivit av IVA och för stöd till ett antal publikationer m.m.

Ett mindre belopp går sedan många år till Bernadotte-museet i Pau i Frankrike. I motion U 315 (fp) föreslås att detta belopp (15 000 kronor) skall utbetalas genom museets svenska vänförening. Utskottet behandlade och avstyrkte ett liknande yrkande i fjol. Utskottet anser inte att riksdagen har någon anledning att göra något ytterligare uttalande i denna utbetalningsfråga och avstyrker motion U315.

Motionsyrkandet om en höjning av anslaget till Utrikespolitiska Institutet (D 4) behandlas nedan eftersom motionärerna förbinder det med finansieringen av anslaget F 3.

E. Utrikeshandel och exportfrämjande

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna E 4 (Krigsmaterielinspektionen), E 6 (Importkontoret för u-landsprodukter) och E 7 (Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet). Anslagen E 1, E 2 och E 3 behandlas av näringsutskottet.

Sveriges bidrag om 21,5 milj. kr. till IDB (anslaget E 5) bör som framgår av propositionen ses i relation till övriga svenska insatser i Latinamerika och Karibien. IDB är en finansieringskälla för utvecklingsprojekt i Latinamerika och bedöms av staterna där ha stor betydelse som sådan. Ett svenskt utträde skulle enligt utskottets mening inte vara till fördel för de länder i Latinamerika som Sverige önskar stödja.

Utskottet avstyrker därför motion U307 (vpk) och yrkandena 1 och 2 i motion U312 samt tillstyrker regeringens förslag till bidrag till IDB.

Propositionen (s. 186–196)

För utredningar inom det nedrustnings- och säkerhetspolitiska området (F 1) föreslår regeringen 4 435 000 kr. och för Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (F 2) 3 432 000 kr.

Regeringen föreslår vidare att anslaget för *Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.* (F 3) höjs från 20 till 25 milj.kr. Den föreslagna ökningen bör enligt regeringen fördelas enligt följande tabell:

Översiktstabell för anslagsframställningar och beviljade anslag budgetåret 1988

	Anslag 88/89	Beräknad ändring 1989/90	
		Anslags- framställning	Föredraganden
Arbetarrörelsens fredsforum	300 000	+ 480 000	+ 400 000
Arbetsgruppen för svensk folkriksdag för nedrustning	225 000	+ 420 000	+ 150 000
Dag Hammarskjöld biblioteket	–	+ 250 000	–
Kristna fredsrorelsen ...	250 000	+ 390 000	+ 250 000
Kvinnor för fred	125 000	+ 225 000	+ 75 000
Liv och fred institutet ...	(500 000 (1))	(+ 1 800 000)	(+ 800 000) (2)
Myrdalsstiftelsen	(500 000 (1))	(+ 200 000)	(+ 200 000) (2)
Samarbete för fred	–	+ 375 000	+ 225 000
Svenska FN-förbundet ...	2 700 000 (3)	2 485 000 (4)	+ 800 000 (5)
Svenska fredskommittén	175 000	+ 57 000	+ 50 000
Svenska freds- och skiljedomsföreningen	400 000	+ 1 340 000	+ 300 000
Svenska läkare mot kärnvapen	300 000	+ 600 000	+ 400 000
Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet	125 000	+ 85 000	+ 75 000
Sveriges fredsråd	225 000	+ 160 000	+ 150 000
Sveriges Världsfederalister	–	+ 70 000	–
Ungdomens och studenternas FN-förbund	–	+ 150 000	–
Utrikespolitiska förningarnas FN-förbund	–	+ 130 000	–
Studier och forskning ...	1 000 000 (1)	+ 2 000 000	+ 1 000 000 (2)
Projektstöd	14 175 000	–	+ 1 125 000
Summa	20 000 000	9 217 000	+ 5 000 000

(1) Bidragsposten Studier och forskning fördelad med vardera 500 000 kr. till Liv och fred institutet resp. Myrdalsstiftelsen.

(2) Av bidragsposten Studier och forskning föreslås 1 300 000 kr. gå till Liv och fred institutet och 700 000 kr. till Myrdalsstiftelsen under budgetåret 1989/90.

(3) Inklusive engångsanslag på 100 000 kr.

(4) Inklusive 200 000 kr. i engångsanslag och 1 500 000 kr. som ersättning för generellt informationsbidrag från SIDA.

(5) Inklusive engångsanslag på 200 000 kr.

Forskningsverksamheten vid Utrikespolitiska Institutet, som bekostas med medel från anslaget F 6, kommer enligt vad som framgår av propositionen att närmare integreras i institutets informationsverksamhet. Institutet har genom en koncentration av ämnesområdena tagit fasta på departementets intentioner att forskning och studier bör bedrivas med tyngdpunkt på för Sveriges utrikes-, säkerhets- och nedrustningspolitik särskilt relevanta regioner och problem.

Bidraget till *Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* föreslås uppgå till 17 070 000 kr.

Anslaget för *Forskningsverksamhet för rustningsbegränsning och nedrustning* (F 5) bekostar ett verksamhetsprogram vid försvarets forskningsanstalt (FOA) som syftar till att stödja utrikesdepartementets arbete i internationella förhandlingar för rustningsbegränsning och nedrustning. Regeringen beräknar anslagsbehovet till 13 498 000 kr. för nästkommande budgetår.

Den planerade användningen av medlen redovisas närmare i budgetpropositionen på s. 194.

Utskottet

Anslaget för freds- och nedrustningssträvanden (F 3) har i enlighet med riksdagens uttalande förra riksmötet (UU 1987/88:19) räknats upp ytterligare och föreslås uppgå till 25 milj.kr. nästa budgetår. Den föreslagna användningen av medlen framgår av ovanstående tabell. Större delen av anslaget (15,3 milj.kr.) har av regeringen avsatts för bidrag efter ansökan till fredsprojekt som organisationer av olika slag genomför; återstoden fördelas som grundbidrag till i propositionen angivna organisationer.

Några motioner ifrågasätter storleken av det föreslagna anslaget. I motion U304 (vpk) förordas att beloppet skall höjas till 31 milj.kr. och att det i fortsättningen skall utgöra en promille av försvarskostnaderna. I motion U310 (mp) anförs att varje organisation bör få det belopp den begärt och att anslaget därför bör höjas till 29 217 000 kr. I samma motion föreslås att regeringen skall lämna en utförligare redovisning för skälen till att den stannat för de angivna bidragen. Även i motion U308 (s) föreslås att riksdagen skall uttala att anslaget skall öka kontinuerligt till minst en promille av försvarskostnaderna samt att ändamålet med anslaget skall ges en vidare definition och omfatta även miljöförstörelse.

I motionerna U320 (m) och U409 (m) föreslås att anslaget bör begränsas till 15 milj.kr. bl.a. med motiveringen att det är orimligt att olika organisationer får stora statsbidrag samtidigt som seriös forskning för nedrustningsarbetet och utrikesförvaltningens övriga verksamhet utsätts för nedskärningar. De 10 milj.kr. som sålunda frigörs bör enligt motionärerna fördelas så att 1 milj.kr. tillförs Utrikespolitiska Institutet inom anslagen D 4 och F 6, 2 milj.kr. tillförs anslaget F 5 för en förstärkning av programdelen Europeisk säkerhet och 5 milj.kr. tillförs utbildningsdepartementets huvudtitel och där används till ett nytt anslag rubricerat "Information och stipendier för samverkan med EG".

Utskottet konstaterar med anledning av dessa motionsyrkanden att riksdagen förra året uttalade sig till förmån för ett betydande stöd till

fredsrörelsen. Den nu föreslagna stora ökningen ligger i linje härmed. Enligt utskottets mening är det befogat med en gradvis uppräknings av detta anslag tills det motsvarar en promille av försvarsanslaget. En sådan uppräknings bör självfallet inte inkräkta på utrikesförvaltningens övriga budgetutrymme.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion U308 (s), yrkande 1 och motion U304 (vpk), yrkande 1, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I konsekvens med detta ställningstagande avstyrker utskottet yrkande 10 i motion U409 (m) och yrkande 1 i motion U320 (m) som båda föreslår en kraftig nedskärning av anslaget F 3. Därmed avstyrker utskottet också yrkandena 1, 11 och 12 i motion U409 (m) vari föreslås att de medel som sparas genom nedskärning av F 3-anslaget delvis skall användas för höjningar av anslagen D 4, F 5 och F 6.

Utskottet anser det emellertid inte motiverat att redan för nästa budgetår tillstyrka den ytterligare höjning som föreslås i motion U304 (vpk) och motion U310 (mp).

I motion U310 (mp), yrkande 2, föreslås att respektive organisation skall beviljas det anslag den sökt för budgetåret 1989/90. Detta skulle innebära ett påslag på drygt 4 milj.kr.

Det är enligt utskottets mening nödvändigt att i budgetarbetet ingående pröva varje bidragsansökan. Därefter får ställning tas till rimlig storlek på bidraget.

Yrkande 2 i motion U310 (mp) avstyrks därför.

I motion U310 (mp) föreslås vidare att regeringen för riksdagen skall redovisa skälen till att den stannat för de angivna bidragsbeloppen till fredsorganisationerna. Utskottet kan inte dela denna uppfattning. Det bör inte i första hand vara riksdagens uppgift att ta ställning till motiveringarna för den exakta fördelningen av organisationsbidrag av detta slag.

Yrkande 3 i motionen avstyrks därför.

Av liknande skäl anser sig utskottet inte ha anledning att ta ställning till frågan om bidrag till organisationen Sveriges världsfederalister. Enligt vad utskottet inhämtat uppfyller föreningen inte de gängse kriterierna för grundbidrag.

Motion U317 (c) avstyrks därför.

I motion U 309 (c) föreslås att det bidragssystem som nu finns görs om så att andelen projektstöd minskar till förmån för utbyggnad av det generella stödet till de seriöst arbetande fredsorganisationerna. Därmed skulle samhällets styrning av verksamheten minska.

Utskottet får med anledning därav anföra att bidragssystemets utformning tidigare övervägts av regeringen som emellertid inte funnit skäl till förändringar. Det nuvarande systemet är enligt utskottets mening flexibelt och relativt väl anpassat till de krav som bör ställas på ett system för statstöd till så skiftande och tillfälliga aktiviteter som det här huvudsakligen bör vara fråga om. Om grundbidragen såsom föreslås i motionen ökar sin andel ytterligare finns risk för att organisationernas bidragsberoende blir alltför stort.

Motion U309 (c) avstyrks därför.

Utskottet ställer sig också tveksamt till den breddning av anslagsdefinitionen till miljöområdet som föreslås i yrkande 2 i motion U308. Det är enligt utskottets mening viktigt att användningen av anslaget inte blir konturlös. Det var överväganden av detta slag som föranledde riksdagen att år 1987 uttala att bidragen även skulle kunna användas för folkrörelseinitierad forskning om nedrustningsfrågor.

Yrkande 2 i motion U308 avstyrks därför.

Till följd av vad utskottet ovan föreslagit om medel till anslaget F 3 avstyrker utskottet förslaget i yrkande 5 i motion U320 (m) om att överföra 5 milj.kr. från F 3 till utbildningsdepartementets huvudtitel för information om EG-frågor. Av samma skäl avstyrks yrkandena 2 och 3 i motionen, vari föreslås att medel som regeringen upptagit under F 3-anslaget skall överföras till anslagen D 4 och och F 6 för förstärkning av Utrikespolitiska Institutets verksamhet.

I motion K614 föreslås att kommunerna skall ges möjlighet att erhålla statsbidrag för fredsarbete.

Utskottet finner inte detta förslag rimligt. Fredsrörelser av olika slag har möjlighet att söka bidrag direkt från anslaget F 3. Både praktiska och konstitutionella skäl kan anföras mot det förfarande som föreslås i motionen, vilken därför avstyrks.

Ytterligare en motion föreslår att anslaget F 3 skall utnyttjas för finansiering av andra ändamål. I motion U403 (mp) förordas att 5 milj.kr. skall användas för att finansiera en nordisk kommission för utvärdering av det övergripande samhällsansvaret i samband med de svenska vapensmugglingsaffärerna.

Utskottet konstaterar att dessa affärer nu utreds av svenska myndigheter. Det vore enligt utskottets mening inte lämpligt att engagera de övriga nordiska länderna i denna utredning på det sätt som föreslås i motionen.

Yrkandena 1 och 2 i motion U403 avstyrks därför.

Vad gäller utnyttjandet av anslaget F 3 vill utskottet härutöver anför följande. Den snabba utvecklingen i Sovjetunionen har bl.a. lett till att det uppkommit behov och möjlighet att intensifiera det kulturella samarbetet med de baltiska republikerna. Flera motioner från olika partier har för övrigt väckts i detta syfte. Utskottet anser att karaktären av anslaget F 3 är sådan att det kan motiveras att regeringen det kommande budgetåret får möjlighet att utnyttja ett belopp på högst 2 milj.kr. ur detta anslag för folkrörelseanknutet kulturellt samarbete med vissa Östersjöländer, i första hand de baltiska republikerna. Eftersom det rör sig om en tillfällig användning finner utskottet det inte nödvändigt att ändra anslagets rubrik. Om det senare skulle visa sig att kvarvarande medel under anslaget F 3 inte är tillräckliga för sitt egentliga ändamål bör regeringen återkomma till riksdagen med en tilläggsbudget.

Flera motioner. U318 (fp), U319 (mp), N310 (s), U407 (c) och U411 (vpk), aktualiserar ett förslag som lagts fram bl.a. av utredningen "En politik för nedrustning och utveckling" (Ds 1988:19) och som går ut på att en *internationell kunskapsbank om försvarsindustriell omställning vid nedrustning* skulle inrättas.

Frågan har på uppdrag av utrikesdepartementet utretts närmare av institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet, vilket ledde till att ett förslag framlades i augusti 1988. Syftet med kunskapsbanken skulle vara att samla praktiska erfarenheter av den övergång från militär till civil produktion eller av nedläggning av militära enheter som vidtagits på olika håll i världen.

Utskottet gör en positiv bedömning av detta förslag. Det kan antas att hela detta ämnesområde kommer att få ökad betydelse i framtiden. Om militär produktion minskas eller läggs ned till följd av nedrustningsbeslut eller av andra skäl är det angeläget att inte själva omställningen skapar problem som hade kunnat undvikas genom förutseende planering.

Om medel för en inledning av detta projekt inte ryms i det nu framlagda budgetförslaget utgår utskottet från att regeringen inför nästa års budgetbehandling prioriterar inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor vid institutionen för freds- och konfliktfrågor vid Uppsala universitet.

Vad utskottet sålunda anför med anledning av motionerna U318 (c. fp), U319 (mp), yrkande 1, U407 (c) yrkande 1, U411 (vpk), yrkande 1, och N310 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Motionerna U319 (mp), yrkande 2, U 411 (vpk), yrkande 2 och U 407 (c) yrkande 2, som redan nu föreslår en finansiering av detta projekt avstyrks emellertid.

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) har i sin anslagsframställning begärt en höjning med drygt 3 milj.kr. Regeringen föreslår drygt 1 milj.kr. i påslag. I motion U301 (vpk) föreslås att SIPRI skall erhålla det institutet begärt med hänvisning till den för fred och avspänning

viktiga forskning som institutet bedriver. Motionärerna efterlyser också en närmare motivering i propositionen till regeringens ställningstagande.

1988/89:UU17

Utskottet konstaterar att den generella budgetregeln att myndigheter skall skära ned sina utgifter med 5 % på tre år (det s.k. huvudförslaget) inte tillämpats på SIPRI. Av budgetskäl kan utskottet inte tillstyrka något påslag däröver.

Motion U301 (vpk) avstyrks därför.

Hemställan

Utskottet hemställer

till litt. A. *Utrikesdepartementet m.m.*

1. att riksdagen till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 044 435 000 kr..

2. beträffande *generalkonsulatet i Minneapolis* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:U303 och 1988/89:U306.

3. beträffande *förstärkning av generalkonsulatet i Jerusalem* att riksdagen förklarar motion 1988/89:U314, yrkande 1, besvarat med vad utskottet anfört.

4. beträffande *avlönad generalkonsul i Jerusalem* att riksdagen avslår motion 1988/89:U314, yrkande 2,

5. beträffande *kulturattaché i Wien* att riksdagen avslår motion 1988/89:U302,¹

6. beträffande *miljöattaché i Polen* att riksdagen avslår motion 1988/89:U557, yrkande 6.

7. beträffande *flyktninguppföljning* att riksdagen avslår motion 1988/89:U313,

8. beträffande *utredning om utrikespolitiken* att riksdagen avslår motion 1988/89:U528.

9. att riksdagen till *Utlandstjänstemännens representation* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 16 647 000 kr.,

10. att riksdagen till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 17 311 000 kr.,

11. att riksdagen till *Kursdifferenser* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

12. att riksdagen till *Olönade konsulter* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 11 620 000 kr.,

13. att riksdagen till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 38 885 000 kr.,

14. att riksdagen till *Nordiskt samarbete* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 588 000 kr.,

15. att riksdagen till *Vissa nämnder m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 630 000 kr.,

16. att riksdagen till *Utredningar m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 6 260 000 kr.,

17. att riksdagen till *Officiella besök m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 8 743 000 kr.,

18. att riksdagen till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 740 000 kr.,

till litt. B. *Bidrag till vissa internationella organisationer*

19. beträffande *Förenta nationerna*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U320, yrkandena 6 och 7, till *Förenta nationerna* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 140 963 000 kr.,

20. beträffande *FN-organ till Sverige* att riksdagen avslår motion 1988/89:U527,

21. beträffande *rekrytering av kvinnor till FN* att riksdagen förklarar motion 1988/89:U201 och motion 1988/89:U305 besvarade med vad utskottet anfört,

22. att riksdagen till *Nordiska ministerrådet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 220 000 000 kr.,

23. att riksdagen till *Europarådet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 17 349 000 kr.,

24. att riksdagen till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 16 000 000 kr.,

25. beträffande *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U311, yrkande 1, till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 000 000 kr.,

26. beträffande *EFTA-delegationen*

att riksdagen förklarar motion 1988/89:U311, yrkande 2, besvarad med vad utskottet anfört,

27. att riksdagen till *Övriga internationella organisationer m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 543 000 kr.,

till litt. D. *Information om Sverige i utlandet m.m.*

28. att riksdagen till *Svenska institutet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 54 551 000 kr.,

29. beträffande *svenskundervisning utomlands*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U316,

30. beträffande *medel för stipendier och kulturellt utbyte*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U320, yrkande 4, och motion 1988/89:U532, yrkande 8,

31. att riksdagen till *Sveriges riksradios programverksamhet för utlandet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 42 491 000 kr.,

32. beträffande *utlandssändningar på baltiska språk*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Kr309,

33. att riksdagen till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 14 904 000 kr.,

34. beträffande *Bernadotte-museet i Pau* att riksdagen avslår motion 1988/89:U315,

35. beträffande *Utrikespolitiska Institutet* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U320, yrkande 2 och motion 1988/89:U409, yrkande 11, till *Utrikespolitiska Institutet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 4 851 000 kr.,

till litt. E. *Utrikeshandel och exportfrämjande*

36. att riksdagen till *Krigsmaterielinspektionen* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

37. beträffande *bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U312, yrkande 1, till *Interamerikanska utvecklingsbanken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 21 500 000 kr.,

38. beträffande *utträde ur Interamerikanska utvecklingsbanken* att riksdagen avslår motion 1988/89:U307 och motion 1988/89:U312, yrkande 2.

39. att riksdagen till *Importkontoret för u-landsprodukter* för budgetåret 1989/90 anvisar ett ramanslag på 17 665 000 kr.,

40. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att utfästelser om stöd till marknadsföring får lämnas till ett belopp på högst 4 000 000 kr.,

41. att riksdagen till *Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett anslag på 2 000 000 kr.,

till litt. F. *Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.*

42. att riksdagen till *Utredningar inom det nedrustnings- och säkerhetspolitiska området* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 4 435 000 kr.,

43. att riksdagen till *Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 3 432 000 kr.,

44. beträffande *storleken på F 3-anslaget m.m.* att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U304, yrkande 2, motion 1988/89:U310, yrkande 1, motion 1988/89:U320, yrkandena 1 och 5 och motion 1988/89:U409, yrkande 10, till *Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 25 000 000 kr.,

45. beträffande *uppräknig av F 3-anslaget* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:U304, yrkande 1, och motion 1988/89:U308, yrkande 1,

46. beträffande *beviljande av sökta anslag* att riksdagen avslår motion 1988/89:U310, yrkande 2.

47. beträffande *motivering för bidragstilldelning* att riksdagen avslår motion 1988/89:U310, yrkande 3.

48. beträffande *bidrag till Sveriges Världsfederalister*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U317,
49. beträffande *övergång till generella bidrag*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U309,
50. beträffande *bidrag till miljöorganisationer*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U308, yrkande 2,
51. beträffande *bidrag till kommuner*
att riksdagen avslår motion 1988/89:K614,
52. beträffande *nordisk kommission*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U403, yrkandena 1 och 2,
53. beträffande *samarbete med de baltiska republikerna*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om användningen av anslaget F 3,
54. beträffande *kunskapsbank*
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1988/89:U318, motion 1988/89:U319, yrkande 1, motion 1988/89:U407, yrkande 1, motion 1988/89:U411, yrkande 1, och motion 1988/89:N310,
55. beträffande *finansiering av en kunskapsbank*
att riksdagen avslår motion 1988/89:U319, yrkande 2, motion 1988/89:U407, yrkande 2, och motion 1988/89:U411, yrkande 2,
56. beträffande *bidrag till SIPRI*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U301 till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 17 070 000 kr.,
57. att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U409, yrkande 1. till *Forskningsverksamhet för rustningsbegränsning och nedrustning* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 13 498 000 kr.,
58. att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U320, yrkande 3 och motion 1988/89:U409, yrkande 12, till *Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska Institutet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 2 175 000 kr.

Stockholm den 23 februari 1989

På utrikesutskottets vägnar

Stig Alemyr

Närvarande: Stig Alemyr (s), Pär Granstedt (c), Evert Svensson (s), Margaretha af Ugglas (m), Maj Britt Theorin (s), Karl-Erik Svartberg (s), Axel Andersson (s), Nils T Svensson (s), Inger Koch (m), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambræus (c), Viola Furubjelke (s), Kristina Svensson (s), Eva Björne (m), Maria Leissner (fp), Berith Eriksson (vpk) och Marianne Samuelsson (mp).

1. Generalkonsulatet i Minneapolis

Pär Granstedt (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambræus (c) och Maria Leissner (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet har förståelse" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas invändningar mot denna indragning.

Det kan inte vara försvarbart att dra in den lönade generalkonsulstjänsten just i svenskstaten Minnesota och just vid en tidpunkt då stora ansträngningar lagts ned genom kampanjen New Sweden för att sprida kännedom om Sverige i USA. Utskottet vill därför med bifall till motionerna U303 (c) och U306 (fp, c) förorda att den lönade generalkonsulstjänsten behålls.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *generalkonsulatet i Minneapolis*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U303 och motion 1988/89:U306 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Miljöattaché i Polen

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet överlämnar" och slutar med "U557, yrkande 6." bort ha följande lydelse:

Miljösituationen i flera av öststaterna är ytterst alarmerande och påverkar självfallet flera länder på hela den europeiska kontinenten. Det är av största vikt att Sverige nära följer utvecklingen särskilt i Polen på miljöområdet. En befattning som miljöattaché vid svenska ambassaden i Warszawa bör därför inrättas. Utskottet ansluter sig därmed till förslaget i motion U557 (mp).

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *miljöattaché i Polen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U557, yrkande 6, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Utredning om utrikespolitiken

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Motionärerna tar som" och på s. 12 slutar med "utredning om utrikespolitiken." bort ha följande lydelse:

Såsom påpekas i motionen ägnas i Bilaga 5 till budgetpropositionen bara en och en halv sida åt utrikespolitik medan utrikeshandel ägnas trettio. Utskottet instämmer i motionens bedömning att svensk utrikespolitik har ändrats från att delvis vara en internationell solidaritetspolitik, ofta i konflikt med stormakter, och i stället kommit att präglas av exportfrämjningsverksamhet.

Liksom motionärerna anser utskottet också att det trots utförda och pågående utredningar kring säkerhets- och handelspolitik återstår en rad utrikespolitiska frågekomplex att granska och sätta in i ett övergripande sammanhang.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att Sverige har ett globalt – inte bara europeiskt – ansvar, att Sverige har ansvar för alla små folks säkerhet – inte bara för sin egen, att Sverige skall motarbeta supermakter och supermaktsbildningar och stödja alla små folks rätt till självbestämmande.

I syfte att kartlägga hur olika delar av utrikespolitiken bäst kan samordnas anser utskottet det väl motiverat att i enlighet med motionärernas önskemål tillkalla en parlamentarisk utredning om svensk utrikespolitik.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utredning om utrikespolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U528 hos regeringen begär tillsättande av en parlamentarisk kommitté för utarbetande av övergripande riktlinjer för en aktiv svensk global ansvarspolitik,

4. Förenta nationerna

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet gör" och slutar med "öka överskådligheten." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte är motiverat att de nämnda organisationerna erhåller bidrag för sin verksamhet från detta anslag och tillstyrker därför yrkandena 6 och 7 i motion U320 (m).

Anslaget B 1 bör därmed uppgå till 140 400 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *Förenta nationerna*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U320, yrkandena 6 och 7 avslår budgetpropositionens förslag och till anslaget B 1. Förenta nationerna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 140 400 000 kr.,

5. Rekrytering av kvinnor till FN

Karl-Göran Biörsmark och Maria Leissner (båda fp) anser

dels att utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Vad som saknas" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Ett första steg och en bas för det fortsatta arbetet bör enligt utskottets mening vara att Sverige utarbetar ett konkret handlingsprogram med åtgärder som syftar till en ökad rekrytering av kvinnor till FN-organen och andra internationella befattningar. En sådan handlingsplan skulle därefter kunna ligga till grund för ett liknande internationellt antaget dokument.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *rekrytering av kvinnor till FN*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U201 och motion 1988/89:U305 som sin mening ger regeringen tillkänna vad utskottet anfört,

6. Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

1988/89:UU17

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet är av" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det inte finns anledning att den europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) dessutom skall ha till uppgift att bygga ut medlemsländernas förbindelser med EG och avstyrker därför den extra medelstillelning regeringen föreslår. Anslaget bör därför förbli vid 16 milj.kr. även nästa budgetår.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U311, yrkande 1, och med avslag på regeringens förslag till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 16 000 000 kr.,

7. Medel för stipendier och kulturellt utbyte

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Under anslagsposten" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner detta förslag väl motiverat. Utvecklingen i de baltiska länderna har inneburit att nya möjligheter öppnats för kulturella och andra kontakter mellan Sverige och dessa länder. Det är angeläget att regeringen tar dessa möjligheter till vara och att tillräckliga ekonomiska resurser finns för ändamålet. Utskottet tillstyrker därför yrkande 8 i motion U532 (m) och yrkande 4 i motion U320 (m) och föreslår att regeringen avsätter 10 milj.kr. för stipendier och kulturellt utbyte med de baltiska länderna.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *medel för stipendier och kulturellt utbyte* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U320, yrkande 4, och motion 1988/89:U532, yrkande 8, till nytt anslag anvisar 10 milj.kr. för stipendier och kulturellt utbyte i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. Utträde ur Interamerikanska utvecklingsbanken

Berith Eriksson (vpk) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Sveriges bidrag" och slutar med "till IDB." bort ha följande lydelse:

Sverige har små möjligheter att påverka hur de medel som ställs till IDB:s förfogande används, eftersom vi inte har egen representant i bankens styrelse. I ett sådant läge har det inte stor effekt att Sverige regelbundet motsätter sig lån till Chile.

Enligt utskottets mening kan de medel som Sverige bidrar med i IDB användas betydligt bättre om de utgår i form av direkta bidrag till enskilda

länder eller till verksamheter i de latinamerikanska länderna som vi har intresse av att stödja. Utskottet tillstyrker därmed motion U307 (vpk) och yrkandena 1 och 2 i motion U312 (mp).

dels att utskottets hemställan under 37 och 38 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *bidrag till Interamerikanska utvecklingsbanken* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U312, yrkande 1, och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

38. beträffande *utträde ur Interamerikanska utvecklingsbanken* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U307 och motion 1988/89:U312, yrkande 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Storleken av anslaget F 3, m. m.

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 19 slutar med "och F 6." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att anslaget för fredsinformation under några få år har stigit snabbare än något annat jämförbart anslag inom statsförvaltningen. Endast för några få år sedan gick detta då nya anslag under beteckningen "fredsmiljonen". I innevarande års budget uppgår det till 20 milj.kr. och regeringen föreslår 25 milj.kr. för nästa år.

Utskottet anser denna snabba ökning helt omotiverad mot bakgrund av de många för Sverige angelägna verksamheter som utrikesförvaltningen har att fullgöra. Enligt vad utskottet fått sig upplyst har dessutom utrikesdepartementet måst finansiera en stor del av den nu föreslagna höjningen genom en nedskärning av andra anslagsposter som direkt berör utrikesförvaltningens centrala verksamhet. Med hänsyn härtill finner utskottet det tillräckligt att nästa budgetårs anslag uppgår till 15 milj.kr. Det frigjorda beloppet bör användas på det sätt som framgår av motionsbeskrivningen ovan. Motionerna U320 och U409 tillstyrks därmed i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 35, 44, 57 och 58 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *Utrikespolitiska Institutet* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U320, yrkande 2, och motion 1988/89:U409, yrkande 11 och med avslag på budgetpropositionens förslag till *Utrikespolitiska Institutet* anvisar ett reservationsanslag av 5 258 000 kr.,

44. beträffande *storleken av anslaget F 3* att riksdagen med bifall till yrkandena 1 och 5 i motion 1988/89:U320 och yrkande 10 i motion 1988/89:U409, med avslag på budgetpropositionens förslag och på yrkande 2 i motion 1988/89:U304 och yrkande 1 i motion 1988/89:U310 till *Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag på 15 000 000 kr.,

57. beträffande *Forskningsverksamhet för rustningsbegränsning och nedrustning*

1988/89:UU17

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U409, yrkande 1, och med avslag på budgetpropositionens förslag till *Forskningsverksamhet för rustningsbegränsning och nedrustning* för budgetåret 1988/89 anvisar ett förslagsanslag på 15 498 000 kr.,

58. beträffande *Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska Institutet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U320, yrkande 3, och motion 1988/89:U409 yrkande 12 till *Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska Institutet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 2 768 000 kr.,

10. Storleken av anslaget F 3

Berith Eriksson (vpk) och Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet anser det" och slutar med "motion U310 (mp)." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vidare motiverat att anslaget redan nästa budgetår räknas upp till 29,2 milj.kr. Därmed tillstyrks medelsförslaget i motion U310 (mp). Motion U304 (vpk), yrkande 2, avstyrks eftersom däri föreslås ett något högre belopp.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *storleken av anslaget F 3*

att riksdagen med bifall till medelsförslaget i motion 1988/89:U310, yrkande 1, och med avslag på motion 1988/89:U304, yrkande 2, motion 1988/89:U320, yrkandena 1 och 5 och motion 1988/89:U409, yrkande 10, till *Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 29 217 000 kr.,

11. Uppräkning av F 3-anslaget

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 19 slutar med "till känna." bort ha följande lydelse:

I enlighet med den ståndpunkt utskottet intagit ovan finns det inte anledning att göra den fortsatta uppräkning av anslaget F 3 som föreslås i motionerna U308 (m) och U304 (vpk). Det är också främmande för svenska budgetprinciper att höjningen av ett anslag knyts till höjningen av ett annat. Den föreslagna kopplingen mellan försvarsanslagen och bidragen till folkrörelsernas fredsinformation ter sig därför orimlig. Utskottet avstyrker med hänvisning härtill motion U308 (s) och yrkande 1 i motion U304 (vpk).

dels att utskottets hemställan under 45 bort ha följande lydelse:

45. beträffande *uppräkning av F 3-anslaget*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:U304, yrkande 1, och

motion 1988/89:U308, yrkande 1, som sin mening ger regeringen till
känna vad utskottet anfört,

1988/89:UU17

12. Övergång till generella bidrag

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet får" och slutar med "309 (c) avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan instämma i de synpunkter som framförs i motionen. Det nu tillämpade systemet är administrativt krävande. Det innebär ett visst mått av godtycke och medför framför allt en styrning från samhällets sida av organisationernas fredsarbete. Utskottet anser därför att flera skäl talar för att regeringen ser över de nuvarande reglerna i syfte att nå fram till ett system med generella bidrag till de seriöst arbetande fredsorganisationerna. Förebilden bör vara de bidragsregler som gäller för kvinno- och ungdomsorganisationerna. Därmed skulle andelen projektbidrag kunna minska väsentligt. Utskottet bifaller med detta uttalande motion U309 (c).

dels att utskottets hemställan under 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *övergång till generella bidrag*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U309 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Nordisk kommission

Marianne Samuelsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner detta förslag värdefullt. Det är av största vikt att Sverige visar vilja och förmåga att grundligt reda ut de vapensmugglingsaffärer som i så hög grad skadat vårt anseende. Utskottet avser att i ett senare betänkande återkomma till frågan om krigsmaterielexporten men vill redan nu föreslå att 5 milj.kr. avsätts i den kommande budgeten för denna kommissions arbete. Därmed tillstyrker utskottet yrkandena 1 och 2 i motion U403 (mp).

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *nordisk kommission*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U403, yrkandena 1 och 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Kunskapsbank

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet gör en" och slutar med "till känna." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att omständigheterna påkallar ett särskilt initiativ och statlig finansiering av ett projekt som detta. Om krigsmaterielindustrin i världen kommer att genomgå en omstrukturering till följd av internationell nedrustning eller av andra skäl, är det utskottets uppfattning att i första hand

företagen själva och industrins branschorganisationer bör göra de utredningar som är nödvändiga för en övergång till annan tillverkning. En liknande omställning från en industriell produktion till en annan har förekommit tidigare och förekommer fortlöpande utan att särskilda kunskapsbanker måste upprättas. Om det i ett senare skede skulle visa sig att denna fråga växer till ett akut problem finns det möjlighet för regeringen att återkomma med förslag till riksdagen, vilket nu inte har skett.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. beträffande *kunskapsbank*

att riksdagen avslår motion 1988/89:U318, motion 1988/89:U319, yrkande 1, 1988/89:U407, yrkande 1. motion 1988/89:U411, yrkande 1, och motion 1988/89:N310,

15. Bidrag till SIPRI

Berith Eriksson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

SIPRI är ett fredsforskningsinstitut som vunnit internationellt erkännande. Det är enligt utskottets mening viktigt att institutet särskilt i nuvarande läge med snabba förändringar på den internationella scenen får tillräckliga resurser för sitt arbete. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion U301 (vpk) vari föreslås att SIPRI skall få den medelstildelning institutet begärt, vilket innebär en höjning med 3,3 milj.kr.

dels att utskottets hemställan under 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *bidrag till SIPRI*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:U301 och med ändring av budgetpropositionens förslag till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag på 20 132 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Miljöattaché i Polen

Pär Granstedt och Birgitta Hambraeus (båda c) anför:

Centerpartiet har i annat sammanhang föreslagit en utbyggnad av verksamhet med miljöattachéer. Därvid kan också det i motionen framförda önskemålet om en miljöattaché i Polen tillgodoses.

2. Svenskundervisning utomlands

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anför:

Enligt moderata samlingspartiets mening är det en god idé att förbättra möjligheterna för de flyktingar som återvänder till sina hemländer att kunna studera svenska. Det rör sig om en grupp människor som ofta vistats en

längre tid i Sverige och har goda kunskaper om det svenska samhället. När de återvänder till sitt hemland kan de fungera som förmedlare av kontakter och samarbete mellan Sverige och hemlandet.

Eftersom det i flertalet fall rör sig om u-länder, inte sällan sådana med vilka vi redan har ett biståndssamarbete, är det naturligt om kostnaderna för en sådan undervisning i svenska bärs av biståndsanslagen. Regeringen bör enligt vår mening överväga en sådan ordning.

3. Utlandssändningar på baltiska språk

Margaretha af Ugglas, Inger Koch och Eva Björne (alla m) anför:

Det är glädjande att utlandsradion försöksvis har börjat sända på baltiska språk. Intresset för förbindelser med Sverige är mycket stort i de tre baltiska länderna. När nu möjligheter öppnas att ta detta intresse till vara genom utbyggda förbindelser på olika plan är det enligt vår mening en självklarhet att också Sveriges utlandsradio gör vad som är möjligt för att bidra till dessa närmare förbindelser. Vi är övertygade om att regelbundet återkommande sändningar på de tre baltiska språken skulle uppskattas mycket av lyssnarna i dessa länder.

4. Anslaget till fredsinformation

Pär Granstedt (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Birgitta Hambraeus (c) och Maria Leissner (fp) anför:

Under behandlingen av utrikesförvaltningens anslag har utskottet upplysts om att den föreslagna höjningen av anslaget för fredsinformation (F 3) med 5 milj.kr. till stor del finansierats genom att UD måst göra nedskärningar i andra delar av sin verksamhet.

Detta finner vi oacceptabelt. När riksdagen förra riksmötet beslutade att anslaget F 3 successivt skulle räknas upp var självfallet avsikten att det skulle ske med "friska pengar" och inte genom en motsvarande neddragning av andra anslagsposter.

